

R E P U B L I K A
S L O V E N I J A
V I Š J E
S O D I Š Č E

CELJE

VSC Sodba Cpg 99/2017

Sodišče: Višje sodišče v Celju

Oddelek: Gospodarski oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSCE:2017:CPG.99.2017

Evidenčna številka: VSC00000232

Datum odločbe: 05.07.2017

Senat, sodnik posameznik: Zdenka Pešec (preds.), Irena Leskovšek Jurjec (poroč.), Nataša Gregorič

Področje: OBLIGACIJSKO PRAVO

Institut: cesija - ugovori iz temeljnega razmerja - pobot z odstopljeno terjatvijo - načelo nevtralnosti dolžnikovega položaja

Zveza: OZ člen 315, 421

Jedro

Res je, da se načelo nevtralnosti dolžnikovega položaja nanaša na vse potencialne ugovore dolžnika proti prevzemniku iz izpolnitvene faze pogodbe, ki bi jih dolžnik lahko uveljavljal zoper odstopnika, vendar tiste ugovore, ki so nastali do takrat, ko je bil o cesiji obveščen dolžnik oziroma mu je bila naznanjena, kot to jasno izhaja iz določbe drugega odstavka 421. člena OZ, ki ga je v danem primeru, ko tožena stranka uveljavlja takoimenovani ugovor ugasle pravice, oziroma ugovarja, da je njena obveznost iz naslova odstopljene terjatve prenehala zaradi pobotanja z nasprotno terjatvijo, ki naj bi jo imela do odstopnika terjatve, uporabiti hkrati z določbo prvega in drugega odstavka 315. člena OZ, pri čemer določba 315. člena OZ predstavlja *lex specialis* v primerjavi s 421. členom OZ, ki na splošno ureja možnost uveljavljanja ugovorov dolžnika proti prevzemniku terjatve. Po določbi 315. člena OZ pa dolžnik odstopljene terjatve lahko uveljavlja v pobot s prevzemnikom tiste svoje terjatve, ki bi jih lahko do obvestila o odstopu pobotal z odstopnikom (prvi odstavek). Z njim lahko pobota tudi svoje terjatve do odstopnika, ki jih je pridobil pred obvestilom o odstopu pa rok za njihovo izpolnitev še ni zapadel takrat, ko je bil obveščen o odstopu, vendar le, če zapade ta rok pred rokom za izpolnitev odstopljene terjatve ali hkrati z njim (drugi odstavek). Iz slednjega sledi, da je dolžnik upravičen s pobotom uveljavljati tudi terjatev, ki v trenutku obvestila o cesiji še ni zapadla. To pa lahko uveljavlja le, če njegova nasprotna terjatev zapade preden zapade odstopljena terjatev ali hkrati z njo.

Izrek

I. Pritožba se zavrne in se potrdi izpodbijana sodba sodišča prve stopnje.

II. Pravdni stranki nosita vsaka svoje stroške tega pritožbenega postopka.

Obrazložitev

1. Sodišče prve stopnje je v ponovljenem sojenju z izpodbijano sodbo v celoti ugodilo tožbenemu zahtevku tožeče stranke zaradi plačila 22.389,00 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 17. 4. 2013 dalje do plačila ter izvršilnih stroškov v znesku 196,20 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 20. 7. 2013 dalje do plačila. ter je izdani sklep o izvršbi v prvem in tretjem odstavku vzdržalo v veljavi (točka I. izreka). Toženi stranki je naložilo, da je dolžna plačati tožeči stranki pravdne stroške v znesku 3.948,50 EUR (točka II. izreka). Sodišče prve stopnje je ugotovilo, da se ugovori tožene stranke nanašajo na obdobje po prejemu obvestila o odstopu terjatve, torej po 20. 3. 2014, ko je terjatev prešla na tožečo stranko in tako v tem postopku niso relevantni. Kot pravno podlago svoje odločitve je sodišče navedlo določbo prvega odstavka 419. člena OZ in citiralo določbo 421. člena OZ.

2. Tožena stranka to sodbo sodišča prve stopnje izpodbija s pravočasno pritožbo iz pritožbenih razlogov zmotne uporabe materialnega prava in posledično nepopolne ugotovitve dejanskega stanja. Pritožbenemu sodišču predlaga, da njeni pritožbi ugodi, izpodbijano sodbo spremeni, sklep o izvršbi razveljavi in tožbeni zahtevki zavrne ter tožeči stranki naloži v plačilo stroške postopka tožene stranke. Uveljavlja tudi stroške pritožbe po specificiranem stroškovniku. Tožena stranka v obrazložitvi pritožbe navaja, da je v primeru tega spora nebitveno kdaj je bila tožena stranka obveščena o odstopu terjatve (20. 3. 2013) in ali je svoje ugovore uveljavljala proti tožeči stranki kot prevzemniku do tega dne oziroma pred 27. 3. 2013. Pri tem se sklicuje na novejšo sodno prakso Vrhovnega sodišča RS in sicer na odločbe III Ips 60/2016 z dne 25. 10. 2016 in III Ips 61/2015 z istim datumom in navaja, da ta izhajata iz stališča, da se načelo nevtralnosti dolžnikovega položaja nanaša na vse potencialne ugovore dolžnika proti prevzemniku terjatve iz izpolnitvene faze pogodbe in to tudi tedaj, ko v času odstopa še ni niti znano, ali bodo ugovori dolžnika iz naslova nasprotne izpolnitve sploh nastali ali ne, ko se torej obveznosti iz pogodbe šele izpolnjujejo in ni jasno kakšen bo končni rezultat, zato je v primeru tega spora celo nebitveno kdaj je bila tožena stranka obveščena o odstopu terjatve (20. 3. 2013) in ali je svoje ugovore uveljavljala proti tožeči stranki kot prevzemniku do tega dne oziroma pred 27. 3. 2016 (točka 12 in točka 16 obrazložitve izpodbijane sodbe). Navaja, da je sodišče prve stopnje zmotno in protislovno izhajalo iz ocene, da so vsi ključni razlogi, ki so navedeni v zapisniku o končnem obračunu, dejansko nastali najmanj šele 27. 3. 2013, torej po obvestilu o odstopu od pogodbe, kar prav tako ni bistveno vprašanje za odločanje. Bistveno je, da so vzroki za ugovore tožene stranke pojmovno gledano mogli obstajati samo pred nespornim datumom razveze gradbene pogodbe 18. 3. 2013, kar pomeni tudi pred obvestilom o odstopu, kar sicer sodišče prve stopnje smiselno ugotavlja, ko navaja razloge, ki so navedeni v zapisniku o končnem obračunu z dne 27. 3. 2013 v povezavi z drugimi dejstvi, ki jih ugotavlja in dokazi, na katere se sklicuje.

3. Tožeča stranka v odgovoru na pritožbo prereka pritožbene navedbe tožene stranke in predlaga zavrnitev pritožbe in potrditev izpodbijane sodbe sodišča prve stopnje. Uveljavlja povrnitev stroškov pritožbenega odgovora po specificiranem stroškovniku.

4. Pritožba ni utemeljena.

5. Tožeča stranka je zoper toženo stranko uveljavljala terjatev v vtoževanem znesku, ki je zapadla v plačilo 16. 4. 2013, na podlagi 12. 3. 2012 sklenjene pogodbe o odstopu terjatve (cesijske pogodbe), s katero ji je bila preko družbe H. d.o.o. (odstopnik 2) in družbe P. d.o.o. (odstopnik 1), odstopljena terjatev do dolžnika J. d.o.o. (tožena stranka) v višini 22.389,00 EUR iz naslova opravljenih del na poslovno stanovanjskem objektu, po pogodbi št. 7874/2012, sklenjeni med toženo stranko in P. d.o.o.

6. Tožena stranka je tožbeni zahtevek prerekala, ker da v času obvestila o odstopu terjatve z dne 20. 3. 2013 P. d.o.o. ni imel nobene terjatve do tožene stranke. Zatrjevala je, da je z datumom 18. 3. 2013 odstopila od gradbene pogodbe sklenjene z P. d.o.o., ker ta svojih obveznosti ni izpolnjeval pravilno in pravočasno. Tako je šlo za obveznosti P. d.o.o. do nje in ne obratno. Njene terjatve zoper P. d.o.o. pa da izhajajo iz zapisnika o končnem obračunu z dne 27. 3. 2013 in bistveno presegajo znesek zahtevka tožeče stranke. Tožeča stranka je te trditve prerekala, ker da so ugovori tožene stranke prepozni, saj da so nastali po tem, ko je bila tožena stranka že obveščena o odstopu terjatve.

7. Sodišče prve stopnje je po izvedenem dokaznem postopku ugotovilo naslednja za odločitev relevantna dejstva:

- da je podlaga tožbenemu zahtevku cesijska pogodba z dne 12. 3. 2013, kot jo je zatrjevala tožeča stranka,

- da je bila tožena stranka o odstopu terjatve po cesijski pogodbi obveščena 20. 3. 2013,

- da je tožena stranka z dopisom z dne 11. 3. 2013 odstopila od pogodbe sklenjene z družbo P. d.o.o. z 18. 3. 2013 in je bila tako pogodba s tem dnem razvezana,

- da je tožeča stranka zatrjevala, tožena stranka pa tega ni prerekala, obstoj terjatve družbe P. d.o.o. do tožene stranke po 6. začasni situaciji v višini 36.665,75 EUR na dan 18. 3. 2013,

- da je tožena stranka zatrjevala nasprotno terjatev do družbe P. d.o.o. iz naslova pogodbene kazni, neizdaje bančne garancije in škode zaradi neizpolnitve pogodbe ter se pri tem sklicevala na zapisnik končnega obračuna z dne 27. 3. 2013, ki je enostranska listina, saj ga je sestavila in podpisala le tožena stranka,

- da je tožeča stranka dokazala obstoj svoje terjatve.

8. Na podlagi teh dejanskih ugotovitev, ki pritožbeno niso izpodbijane, je sodišče prve stopnje zaključilo, da so vsi ključni razlogi, ki so navedeni v zapisniku o končnem obračunu, dejansko lahko nastali najmanj šele 27. 3. 2013 in da je tožena stranka šele takrat uveljavljala pogodbeno kazen, znesek zaradi nepredložitve finančnega zavarovanja in ocenila približne stroške, ki jih je uveljavljala kot odbitek (od 6. situacije) proti izvajalcu P. d.o.o. Ker tega tožena stranka ni uveljavljala pred dnem končnega obračuna 27. 3. 2013, so te po presoji sodišča prve stopnje, v razmerju do tožeče stranke nerelevantne, ker so nastale po 20. 3. 2013, ko je bila tožena stranka s strani tožeče stranke obveščena o odstopu terjatve. Po presoji sodišča prve stopnje se mora plačilo pogodbene kazni in ostalih zahtevkov uveljavljati s posebnim zahtevkom. Da je tožena stranka te obveznosti uveljavljala do izvajalca pred 20. 3. 2013 pa po ugotovitvi sodišča prve stopnje ni dokazala. Sodišče prve stopnje je tako sledilo tožeči stranki, da se ugovori tožene stranke nanašajo na obdobje po prejemu obvestila o odstopu terjatve, torej po 20. 3. 2013, ko je (odstopljena) terjatev prešla na tožečo stranko in tako v tem postopku niso relevantni. Upošteva je določbo prvega odstavka 419. člena OZ in drugega odstavka 421. člena OZ je tako sodišče prve stopnje tožbenemu zahtevku tožeče stranke ugodilo.

9. Odločitev sodišča prve stopnje je tudi po presoji pritožbenega sodišča pravilna, čeprav delno iz drugih razlogov.

10. Pritrditi je pritožbenim navedbam v delu, ko opozarjajo na načelo varovanja nevtralnega položaja dolžnika, ki je zaobseženo v določbi drugega odstavka 421. člena OZ in ki terja, da odstop terjatve (ki je izven sfere dolžnikovega vpliva) ne sme v bistvenem poslabšati njegovega položaja glede na položaj, ki bi ga

imel v primeru, da do odstopa terjatve ne bi prišlo, kot to izhaja iz v pritožbi navedene sodne prakse Vrhovnega sodišča.¹ Res je, da se načelo nevtralnosti dolžnikovega položaja nanaša na vse potencialne ugovore dolžnika proti prevzemniku iz izpolnitvene faze pogodbe, ki bi jih dolžnik lahko uveljavljal zoper odstopnika, vendar tiste ugovore, ki so nastali do takrat, ko je bil o cesiji obveščen dolžnik oziroma mu je bila naznanjena, kot to jasno izhaja iz določbe drugega odstavka 421. člena OZ, ki ga je v danem primeru, ko tožena stranka uveljavlja takoimenovani ugovor ugasle pravice, oziroma ugovarja, da je njena obveznost iz naslova odstopljene terjatve prenehala zaradi pobotanja z nasprotno terjatvijo, ki naj bi jo imela do odstopnika terjatve, uporabiti hkrati z določbo prvega in drugega odstavka 315. člena OZ, pri čemer določba 315. člena OZ predstavlja *lex specialis* v primerjavi s 421. členom OZ, ki na splošno ureja možnost uveljavljanja ugovorov dolžnika proti prevzemniku terjatve. Po določbi 315. člena OZ pa dolžnik odstopljene terjatve lahko uveljavlja v pobot s prevzemnikom tiste svoje terjatve, ki bi jih lahko do obvestila o odstopu pobotal z odstopnikom (prvi odstavek). Z njim lahko pobota tudi svoje terjatve do odstopnika, ki jih je pridobil pred obvestilom o odstopu pa rok za njihovo izpolnitev še ni zapadel takrat, ko je bil obveščen o odstopu, vendar le, če zapade ta rok pred rokom za izpolnitev odstopljene terjatve ali hkrati z njim (drugi odstavek). Iz slednjega sledi, da je dolžnik upravičen s pobotom uveljavljati tudi terjatev, ki v trenutku obvestila o cesiji še ni zapadla. To pa lahko uveljavlja le, če njegova nasprotna terjatev zapade preden zapade odstopljena terjatev ali hkrati z njo. Zgolj v tem primeru (ko dolžnik ob steoku pogojev za pobotanje z izpolnitvijo odstopljene terjatve še ni v zamudi), mora biti dolžnik varovan. Pravni položaj dolžnika v primeru cesije mora biti enak pravnemu položaju dolžnika kadar do cesije ne pride. Če dolžnik ni mogel računati na pobotanje proti odstopniku, tega upravičenja tudi ne more pridobiti zoper prevzemnika zato, ker je vmes prišlo do cesije. Če do cesije ne pride lahko dolžnik upravičeno zaupa v možnost prihodnjega uveljavljanja pobotanja takrat, kadar njegova nasprotna terjatev zapade pred oziroma najkasneje z glavno terjatvijo. Enako mora veljati, če je v vmesnem času prišlo do cesije. Dolžnik zato ohrani možnost pobotanja proti prevzemniku le v primeru, da je njegova nasprotna terjatev zapadla pred cedirano terjatvijo ali hkrati z njo.² Po navedenem se pritožbeno uveljavljano stališče tožene stranke, da ni bistveno, kdaj je bila tožena stranka obveščena o odstopu terjatve (20. 3. 2013) in ali je svoje ugovore uveljavljala do tega dne, pokaže za zmotno.

11. Tožena stranka ima sicer prav, ko navaja, da so vzroki za ugovore tožene stranke v tem sporu morali obstajati že pred nespornim datumom razveze gradbene pogodbe 18. 3. 2013 in ne šele s končnim obračunom tožene stranke z dne 27. 3. 2013, kot je to zaključilo sodišče prve stopnje. Toda to pomeni le, da je že pred obvestilom tožene stranke o cesiji 20. 3. 2013 obstajala nasprotna terjatev tožene stranke do odstopnika iz naslova sklenjene gradbene pogodbe, kar pa ne pomeni, da je terjatev tega dne tudi zapadla. To še zlasti ne ob dejstvu, da je tožena stranka njeno višino zatrjevala in dokazovala s končnim obračunom z dne 27. 3. 2013 za katerega pa je bilo nesporno, da je enostranska listina. Sodišče prve stopnje pa je nadalje ugotovilo tudi, da je tožena stranka s to listino uveljavljala terjatev iz naslova pogodbene kazni, neizdaje bančne garancije in škode, ki naj bi ji nastala z neizpolnitvijo pogodbe, pri čemer je v zvezi z zaračunano pogodbeno kaznijo zatrjevala, da je zamuda znašala več kot tri mesece, saj da je dela na objektu zaključila šele v juniju 2013 in je bila zato upravičena obračunati pogodbeno kazen v skladu s sklenjeno pogodbo. Takšna enostranska listina pa tudi po presoji pritožbenega sodišča še ne dokazuje utemeljenosti uveljavljane terjatve. Tudi če bi bila uveljavljana terjatev tožene stranke utemeljena, pa tožena stranka ni niti zatrjevala niti z ničemer dokazovala, da je ta njena nasprotna terjatev zaračunana s končnim obračunom do odstopnika zapadla v plačilo pred zapadlostjo cedirane terjatve tožeče stranke ali istočasno z njo, ki jo je ta uveljavljala iz naslova izstavljenih 6. začasnih situacij (člen 315 OZ). Zato tudi, če bi bila nasprotna terjatev tožene stranke utemeljena, tožena stranka ni izkazala pogojev za pobot z odstopljeno terjatvijo in je odločitev sodišča prve stopnje, s katero je tožbenemu zahtevku tožeče stranke v celoti ugodilo, tudi po stališču pritožbenega sodišča pravilna.

12. Pritožbeno uveljavljani pritožbeni razlogi tako niso podani, pritožbeno sodišče pa v postopku na prvi stopnji ni zasledilo katere od kršitev, na katere mora paziti po uradni dolžnosti, v skladu z drugim odstavkom 350. člena ZPP, zato je pritožbo zavrnilo kot neutemeljeno in potrdilo izpodbijano sodbo sodišča prve stopnje (člen 353 ZPP).

13. Pravdni stranki nosita vsaka svoje stroške tega pritožbenega postopka (člen 154/I in 155/I v zvezi s členom 165/I ZPP). Tožena stranka s pritožbo ni uspela, zato mora sama nositi svoje pritožbene stroške. Stroški pritožbenega odgovora pa niso bili potrebni, saj odgovor ni pripomogel k lažji odločitvi o zadevi, zato je tudi tožeča stranka dolžna sama nositi stroške pritožbenega odgovora.

¹ Glej odločbo VS RS III Ips 60/2016 in 61/2015 z dne 25. 10. 2016.

² Gregor Dugar, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, pravni letopis, letnik 2012, stran 149, Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani 1. 1. 2012.

Datum zadnje spremembe: 21.08.2017